



**UNIVERSITETET
OSLO**

DET ODONTOLOGISKE FAKULTET

Avdeling for protetikk og bittfunksjon

Postboks 1109, Blindern

0317 Oslo

Besøksadresse: Geitmyrsveien 71

0455 Oslo

Semesterstyret for Spesialutdanning
v/ Lisen Espeland
Det odontologiske fakultet

5.7..2004

Vedrørende programmet for spesialutdannelsen i protetikk og bittfunksjon

Takk for mottatt revisjon av utkastet til programmet for spesialutdannelsen i protetikk og bittfunksjon.

Vi har konstatert at programmet nå er i overensstemmelse med de generelle retningslinjer for spesialutdanningen ved Det odontologiske fakultet slik de er vedtatt av Studieutvalget medio Mai d.å, og vi setter pris på denne forbedringen av vårt studieprogram.

Vi ser frem til de foreliggende planene kan bli vurdert og sanksjonert av Studieutvalget. Vi arbeider p.t med utarbeidelse av ressursbehov og –allokeringer (Vedlegg), detaljerte ukeplaner for våre kandidater samt ulike konsepter for potensiell ektramural pasientbehandling.

Asbjørn Jokstad

Professor, ansvarsh. Spesialutdanningen protetikk og bittfunksjon

Vedlegg (1): Ressursbehov

Kopi: Professor Arild Stenvik, Studiedekan

Professor Jan Eirik Ellingsen, Fagleder protetikk

**Department of Prosthetics
and Oral Function**
*Faculty of Dentistry
University of Oslo*

Oral protetikk – allmenntannlegens og spesialistens arbeidsoppgaver

Karakteristisk for oralprotetisk behandling er at den er basert på en helhetlig vurdering av pasientens subjektive og objektive behov og en praktisk utførelse basert på en kombinasjon av teoretisk kunnskap som blant annet innebærer en biologisk tilnærming til problemstillingene, omfattende klinisk erfaring, samt kunnskap om og forståelse for en flerdelt fremstillingsprosess i samarbeid med en tanntekniker. Siden prognosen for protetisk behandling i stor utstrekning er influert av forhold knyttet til andre kliniske fag (kariologi, periodonti, endodonti) er kunnskaper innen disse fagene en helt avgjørende del av den kompetansen som er nødvendig for å kunne vurdere og utføre protetisk behandling. Komplekse former for protetiske løsninger blir sjelden gjenstand for undervisning for tannlegestudenter. Årsaken er dels at det ikke er nok egnede pasienter, dels at det ikke er gitt tid og rom nok i studieplanene til at studentene oppnår et akseptabelt klinisk modningsnivå og gode nok manuelle ferdigheter til å utføre teknisk komplisert oralprotetisk behandling.

I kompliserte situasjoner kreves vurdering og evt. utføring av avanserte behandlingsløsninger, som regel etter samråd eller i samarbeid med andre odontologiske og ikke-odontologiske spesialister. I slike situasjoner stilles det særlige krav til tannlegens erfaringsgrunnlag. I tannlegelovene i de nordiske land er det nedfelt at tannlegen har plikt til å henvise pasienten til mer sakkyndige kollegaer dersom man ikke føler seg kompetent i forhold til oppgaven. Eksempler på slike pasienter er:

1. barn og ungdom med

- agenesier, hvor alternative løsninger må avveies i forhold til hva pasienten er best tjent med, enten kjeveortopedi, konvensjonelle proteseløsninger eller implantatforankrede proteser.
- medfødte utviklingsdefekter eller behov for kjevekirurgisk korreksjon av bitt- og/eller kjeverelasjonsanomalier.

2. voksne med

- et sterkt redusert tannsett med kombinasjoner av tannluker og endodontiske, periodontale og kariologiske problemer, evt. med supraerupsjon av antagonister, tannmobilitet, tippede tenner o.l., hvor det må avveies alternative løsninger mellom faste, avtagbare og implantatforankrede proteser
- kraftig tannslitasje med behov for etablering av ny vertikal ansiktsdimensjon
- resorberte tannløse kjever, hvor benkvaliteten umulig- eller vanskeliggjør implantatforankrede proteser
- sterkt svekket tannfeste etter avansert periodontitt - hvor resttannsettet skal forsøkes bevart

3. pasienter i alle aldersgrupper med

- Sjelden forekommende kasus med temporomandibulære og/eller bittfunksjonelle problemer der det anses at okklusale forhold kan være en medvirkende årsak.
- kombinert kjeveortopedisk og oralprotetisk behandlingsbehov.
- behov for maxillofacial rehabilitering etter kirurgisk behandling før av oropharyngal cancer eller ansiktstraumer, hvor alternative behandlingsløsninger må avveies i behandlingsteam
- behov for implantatforankrede proteser, men hvor det foreligger generell-medisinske eller andre relative kontraindikasjoner
- andre sjeldne tilstander. Inkluderer anodonti, oligodonti, microdonti, bindevevssykdommer, amelogenesis/dentinogenesis imperfecta, mangelfull osteosyntese osv., som bidrar til problemer i munnhuleregionen. Ved sentre for pasienter med sjeldne sykdommer (Norge: TAKO-senteret) eller sjeldne orale sykdommer (Sverige: Kompetenscenter för sällsynta odontologiska tillstånd, Danmark: Aplasicentret i Nord-Jylland) inngår protetikere i behandlingsteamene som tar hånd om disse pasientene.

En lege artis behandling av pasienter med kompliserte kliniske problemstillinger kan ivaretas på ulike måter. Den eneste helsemyndigheten i Norden som har utgitt nasjonale retningslinjer for dette er Socialstyrelsen i Sverige. I disse retningslinjene skal oralprotetikeren "*fungera som konsult, samordnare og utvärderare av oralprotetisk rehabilitering som utförs av olika odontologiska terapeuter samt medverka vid planering och utvärdering.*" (Socialstyrelsen, 1993).

Flertallet av intraorale proteser kan fremstilles uten problemer av allmenntannlegene, og etter en tid opparbeider de fleste tannleger seg god nok erfaring og klinisk ferdighet til å utføre tilfredsstillende oralprotetisk behandling i mange situasjoner. I tillegg til kompetansen og ferdighetene som utvikles etter prøving og feiling i egen praksis finnes tilbud om kurs fra dentalmaterial- og implantatindustrien. Ulempene er at kursene utelukkende tar sikte på å utvikle manuelle ferdigheter og/eller terapeutiske behandlingsvalg med utgangspunkt i ett bestemt kommersielt produkt/system.

Konsekvensene av feilbehandling ved komplekse oralprotetisk behandling kan være dramatiske både fra et biologisk og et økonomisk perspektiv og eksponeringen av slike forhold i media vil bidra til redusert almen tillit til tannleger generelt blant publikum.

Spesialistutdanningen i oral protetik bygger opp spesiell kompetanse som kvalifiserer tannlegen til å:

- være i stand til å kunne utrede årsaker til pasientproblemer og nytteverdien av alternative løsninger for oralprotetisk behandling, inklusive ingen behandling
- planlegge og utføre oralprotetisk behandling av pasienter med omfattende og komplisert restaureringsbehov, og ved behov etablere samarbeid med andre nødvendige spesialister om dette
- fungere som konsulent for kolleger og publikum
- kunne drive utadrettet kursvirksomhet på etterutdanningsnivå for tannleger og annet tannhelsepersonell
- planlegge og utføre behandling med alle typer intraorale proteser, samt ekstraorale proteser
- kritisk kunne evaluere ny informasjon, både faglig og ikke-faglig, om oralprotetiske behandlingsprinsipper
- delta i - og selv kunne planlegge og utføre forskning, særlig klinisk forskning, innen oral protetik, og dermed bidra til å videreutvikle og høyne et faglig nivå.

En viktig målsetning i spesialutdanningen i protetik er å trene tannleger til å kunne vurdere hva som er den mest hensiktsmessige behandlingen for den enkelte pasient på bakgrunn av en riktig diagnose og dekkende tilstandsbeskrivelse, pasients verdier og preferanser, behandlingsmål, antatt prognose og andre relevante faktorer, samt å kunne vurdere kort- og langstidsfordelene og behandlingsresultatene ved de ulike behandlingsalternativene. I tillegg må kandidatene beherske oppfølging, vedlikehold, evt. justering og reparasjon knyttet til utført protetisk behandling.

Det foregår løpende en harmonisering av både grunn- og spesialistutdanningen i protetik mellom avdelingene ved Universitetene i Oslo og Bergen, samt mellom de norske og andre nordiske lærestedene gjennom arbeidet i SSPD. Synspunktene gjengitt i denne korte oppsummeringen deles av samtlige utdanningsinstitusjoner i protetik i Norden og er beskrevet i et eget kompendium utgitt av SSPD, Scandinavian Society for Prosthetic Dentistry i 2001.

Oslo, 29.1.2004

Fagavdeling for protetik og bittfunksjon. Institutt for Klinisk Odontologi, Universitetet i Oslo
Fagområdet protetik, Odontologisk institutt, Universitetet i Bergen

Ekstramural tjeneste for kandidatene i protetikk og bittfunksjon

Interdisiplinært samarbeid

Det skal stilles høye kvalitetskrav til den protetiske behandlingen kvallitetsnivå, hvilket også skal gjelde aktuelle samarbeidspartnere. Det er derfor krav om at samarbeidende tannleger er spesialister eller kandidater under spesialistutdannelse. Fagavdelingen skal godkjenne potensielle samarbeidspartnere før behandling initieres. Det forventes at tannteknikerne blir gjort kjent med avdelingens kravspesifikasjoner for tanntekniske arbeider.

Tidspunkt i studiet

Det forventes at kandidatene behandler pasienter med komplekse problemer som innebærer en multidisiplinær planlegging som kan gå over flere år før behandlingen termineres med en rehabiliterings fase. Det er derfor naturlig at kandidatene skal kunne rekruttere pasienter i ekstramural tjeneste allerede i løpet av det første året.

Krav til behandlingskategori

De aktuelle behandlingskasus skal ha en vanskelighetsgrad som ligger over det man forventer å kunne bli utført av en allmennpraktiserende tannlege. Eksempler på slike kasus er:

barn og ungdom med

- agenesier, hvor alternative løsninger må avveies i forhold til hva pasienten er best tjent med, enten kjeveortopedi, konvensjonelle proteseløsninger eller implantatforankrede proteser
- medfødte utviklingsdefekter eller behov for kjevekirurgisk korreksjon av bitt- og/eller kjeverelasjonsanomalier

voksne med

- et sterkt redusert tannsett med kombinasjoner av tannluker og endodontiske, periodontale og kariologiske problemer, evt. med supraerupsjon av antagonist, tannmobilitet, tippede tenner o.l., hvor det må avveies alternative løsninger mellom faste, avtagbare og implantatforankrede proteser
- kraftig tannslitasje med behov for etablering av ny vertikal ansiktsdimensjon
- resorberte tannløse kjever, hvor benkvaliteten umulig- eller vanskeliggjør implantatforankrede proteser
- sterkt svekket tannfeste etter avansert periodontitt - hvor resttannsettet skal forsøkes bevart

pasienter i alle aldersgrupper med

- sjeldent forekommende kasus med temporomandibulære og/eller bittfunksjonelle problemer der det anses at okklusale forhold kan være en medvirkende årsak
- kombinert kjeveortopedisk og oralprotetisk behandlingsbehov
- behov for maxillofacial rehabilitering etter kirurgisk behandling av oropharyngeal cancer eller ansiktstraumer, hvor alternative behandlingsløsninger må avveies i behandlingsteam
- behov for implantatforankrede proteser, men hvor det foreligger generell-medisinske eller andre relative kontraindikasjoner
- andre sjeldne tilstander. Inkluderer anodonti, oligodonti, microdonti, bindevevssykdommer, amelogenesis/dentinogenesis imperfecta, mangelfull osteosyntese osv., som bidrar til problemer i munnhuleregionen. Det forventes at denne behandlingen vil skje i samarbeid med TAKO-senteret i Oslo.

Omfang av behandling

Antallet pasientkasus i ekstramural tjeneste kan ikke tallfestes presist, men må være tilpasset mengden og spekteret av andre typer behandlinger som blir utført intramuralt. Fagavdelingen vil til enhver tid påse at bredden av ulike behandlingsprosedyrer med hensyn til pasientkasus blir opprettholdt.

Krav til utstyr

Eventuelt nødvendig spesialutstyr og apparatur for spesielle terapiformer må anskaffes av kandidaten selv. Det kan ikke påregnes utlån av utstyr av noen art fra Klinik for spesialbehandling.

Krav til dokumentasjon av adekvat behandling

A. Før behandling av aktuell pasient initieres

Aktuelle pasientkasus må presenteres for fagavdelingen og skal inneholde følgende skriftlige informasjon for at behandlingsplanen skal bli vurdert:

1. Pasientdata - navn , alder & kjønn
2. Tidspunkt for når pasienten ble sett første gang
3. Pasientens problem(er) - for hvert problem angi med:
4. Lokalisasjon;
 - Kvalitet;
 - Kvantitet: intensitet og funksjonsreduksjon;

Kronologi: når det begynte, konstant/variererende, progressivitet;

Setting: under hvilke omstendigheter problemet oppstår;

Forverrende eller formildende faktorer;

Andre symptomer assosiert med tilstanden

5. Om det har vært tidligere problemer av samme art - hvis ja:

Hvordan dette ble undersøkt

Hva pasienten ble forklart om årsak

Hvordan pasienten ble behandlet for dette

6. Relevant historikk om andre helsetilstander som er av prognostisk betydning, eller vil påvirke undersøkelsen eller behandlingen av hovedproblemet (-ene)

7. Hvordan disse helsetilstandene har blitt behandlet

8. Familiesituasjon, hvis relevant til hovedproblem eller behandling

9. Sosiale situasjon, hvis relevant til hovedproblem eller behandling

10. Pasientens oppfatning av problemet:

Ide (hva pasienten tror er galt)

Innstilling (om problemet, og andre spørsmål)

Forventning (til hva som skal gjøres med og for dem)

11. Pasientens tilstand ved undersøkelsen

Akutt - kronisk tilstand , alvorlighet & nødvendighet av type hjelp

12. Relevante kliniske funn ved første undersøkelse

13. Relevante diagnostiske testresultater

14. En kort og presis (en-setnings) beskrivelse av pasientens problem

15. Den mest sannsynlige diagnosen og etiologi

16. Hvilke differensialdiagnostiske muligheter som eksisterer

17. Eventuell forslag til flere diagnostiske tester

18. En vurdering av pasientens prognose med og uten alternative behandlingsstrategier

19. En plan for den totale behandlingen

20. En plan for den spesifikke protetiske behandlingen

21. En plan for interdisiplinær samarbeid – med navngitte personer

22. Hvordan behandlingen vil følges opp av kandidaten

23. Hva kandidaten vil gjøre hvis behandlingen ikke forløper i henhold til planen

I tillegg skal det foreligge adekvate radiologiske og kliniske bilder, samt studiemodeller i artikulatur. Eventuelle andre undersøkelser vil bli gjort i samråd med klinisk veileder utpekt fra avdeling for protetikk og bittfunksjon. I enkeltsituasjoner kan det bli stilt krav til at pasienten må undersøkes klinisk av den kliniske veilederen.

B. Under behandling av aktuell pasient

Det blir tatt for gitt at gjeldende forskrifter for føring av pasientjournal blir etterfulgt og at denne stilles til disposisjon for klinisk veileder ved forlangende. I tillegg vil krav til rapportering under behandlingens gang være tilpasset behandlingens karakter og skal bli tilrettelagt i samråd med den kliniske veilederen. Rapporteringen vil kunne bestå av radiologiske bilder, kliniske bilder, studiemodeller, epikriser, journalopptak og pasient-innhentet informasjon. Dette vil danne grunnlag for eventuelle endringer i behandlingsplanen, som i så fall skal være godkjent av den kliniske veilederen.

C. Etter behandling av aktuell pasient

Etter avsluttet behandling og etter at behandlingen er funnet akseptabel av den kliniske veilederen skal alle journalopptak, vurderinger og korrespondanse være samlet i en mappe. Pasienten skal ha bekreftet skriftlig at behandlingen har vært opplevd som tilfredsstillende og angi i hvilken grad de har opplevd at de opprinnelige oppsatte behandlingsmål er blitt nådd.

I tillegg til den beskrivende delen av behandlingen som er utført, skal kandidaten gi en reflekterende selvevaluering av behandlingens gang og vellykkethet. Dette kan også inneholde en beskrivelse om kandidaten er blitt motivert til å undersøke nærmere problemer forbundet med patofysiologi, kliniske funn, differensialdiagnose, diagnose, prognose, terapi, forebygging eller andre momenter relatert til denne pasientens problem - for å utvikle seg til en bedre kliniker.

Avdeling for protetikk og bittfunksjon

Spesialutdanningen i protetikk og bittfunksjon

Beskrivelse av fagområdet

Oral protetikk utgjør en egen disiplin innen utdanning, klinikk og forskning og definert som: *The discipline of dentistry concerned with the consequences of congenital absence or acquired loss of oral tissues on appearance, stomatognathic function, comfort, and local and general health of the patient, and with the methods for, and assessment if more good than harm is done by, inserting artificial devices made from alloplastic materials to change these conditions* (Jokstad et al., 1998).

Karakteristisk for oralprotetisk behandling er at den er basert på en helhetlig vurdering av pasientens subjektive og objektive behov og en praktisk utførelse basert på en kombinasjon av teoretisk kunnskap, klinisk kunnskap og erfaring samt kunnskap om og forståelse for en flerdelt fremstillingsprosess i samarbeid med en tanntekniker. Forskningsvirksomhet innen oral protetikk er, ut over momentene angitt i definisjonene over, også konsentrert om virkninger og konsekvenser av tann- og vevstap på populasjons- og individnivå, og om betydningen av oralprotetisk behandling på individnivå. Siden oral protetikk i stor grad tar utgangspunkt i praktisk anvendelse av biomaterialer og biomekaniske prinsipper i terapeutisk hensikt, er også svært mye aktivitet rettet mot utvikling og utprøving av nye materialer, ofte helt ned på et grunnforskningsplan.

Utdanningens hovedmål

Spesialutdanningen i protetikk og bittfunksjon skal kvalifisere kandidaten til å

- kunne gi råd til utøverne innen tannhelsetjenesten vedrørende protetisk og bittfunksjonell behandling

- behandle særlig vanskelige kasus og lede samarbeidet mellom nødvendige spesialister i rehabilitering av pasienter med omfattende og kompliserte restaureringsbehov, særlig pasienter med bittfunksjonslidelser og/eller behov for restaurering basert på transmucosale implantater
- arbeide i en klinisk lærerstilling ved en universitetsklinikk, samt å kunne drive utadrettet kursvirksomhet på etterutdanningsnivå for tannleger og annet tannhelsepersonell
- holde faget odontologisk protetik og bittfunksjon i hevd blant kolleger ved kontinuerlig å utvikle og fornye sitt faglige nivå

Spesialistens og allmenntannlegens arbeidsoppgaver

I kompliserte situasjoner kreves avanserte behandlingsløsninger, som regel etter samråd eller i samarbeid med andre odontologiske/ikke-odontologiske spesialister. I slike situasjoner stilles det særlige krav til tannlegens erfaringsgrunnlag. I tannlegelovene i de nordiske land er det nedfelt at tannlegen har plikt til å henvise pasienten til mer sakkyndige dersom man ikke føler seg kompetent i forhold til oppgaven. Dette er grunnlaget for et skille i de kliniske arbeidsoppgavene for spesialutdannet protetiker og allmenntannlege.

Allmenntannlege

Grunnutdanningen i odontologi gir allmenntannlegene kompetanse til å fremstille flertallet av intraorale proteser. I likhet med det som gjelder for andre fagdisipliner, vil allmennpraktikerens kompetanse og ferdighet i protetik øke med erfaring fra egen praksis og som resultat av de kurs innen oral protetik tannlegen deltar i. Det tilbys mange og varierte kurs innen denne fagdisiplinen, og disse kursene er blant de mest ettertraktete blant allmenntannlegene. De fleste tannleger opparbeider seg derfor god

nok erfaring og klinisk ferdighet til å utføre tilfredsstillende oralprotetisk behandling i mange situasjoner

Spesialutdannet protetiker

skal kunne behandle

1. voksne med et sterkt redusert tannsett med kombinasjoner av tannluker og endodontiske, periodontale og kariologiske problemer, evt. med supraerupsjon av antagonister, tannmobilitet, tippede tenner og liknende, hvor det må avveies alternative løsninger mellom faste, avtakbare og implantatforankrede proteser
2. pasienter med bittfunksjonsforstyrrelser som medfører subjektive symptomer f. eks. smerter i kjeve, ansikt og hode.
3. pasienter i alle aldersgrupper som har hatt kirurgisk behandling for cancer og har behov for kjeve- og ansiktsprotetikk (epiteser)
4. voksne med kraftig tannslitasje med behov for etablering av ny vertikal ansiktsdimensjon
5. voksne tannløse med resorberte tannløse kjever, hvor benkvaliteten umulig- eller vanskeliggjør implantatforankrede proteser
6. voksne med sterkt svekket tannfeste etter avansert periodontitt - hvor resttannsettet skal forsøkes bevart
7. pasienter i alle aldersgrupper med kombinert kjeveortopedisk og oralprotetisk behov.
8. barn og ungdom med agenesier og pasienter i alle aldersgrupper med tanntap etter traumer hvor alternative løsninger må avveies
9. barn og ungdom med medfødte utviklingsdefekter eller behov for kjevekirurgisk korreksjon av bitt- og/eller kjeverelasjonsanomalier hvor det foreligger indikasjon for oralprotetisk behandling. Til denne gruppen hører også pasienter med andre sjeldne tilstander/syndromer.

Studieprogrammet

Spesialutdanningen i protetikk og bittfunksjon er et fulltids studium over 3 år (årlig krav til arbeidsinnsats, se planens generelle del og en utredning fra Statens helsetilsyn (3)).

Den kliniske spesialutdanningen i protetikk og bittfunksjon er en del av spesialutdanningen ved Det odontologiske fakultet. Semesterstyret for denne utdanningen fører på vegne av fakultetet tilsyn med gjennomføringen av programmet. Avdeling for protetikk og bittfunksjon har ansvaret for at det faglige innholdet i programmet holder et adekvat nivå.

Den praktiske gjennomføring av programmet administreres av Avdeling for protetikk og bittfunksjon ved avdelingens faste utvalg for spesialutdanning. Dette består av 2 representanter valgt av og blant klinikkens fast vitenskapelig ansatte, og 1 representant valgt av og blant spesialutdanningskandidatene.

For aktiviteter i klinikkens regi: tjeneste, pasientbehandling, interne seminarer og kurs, virker klinikkens lærere i fellesskap som veiledere. For veiledning angående teoretiske kurs i tilgrensende fagområder og gjennomføring av skriftlig arbeid utpekes en personlig veileder for hver kandidat.

Ukedagene er inndelt i seminarundervisning og klinisk undervisning fra kl. 08:30 til 16:15. Pasientbehandling foregår to dager i uken på Klinikk for spesialbehandling. En dag i uken er avsatt til journalarbeid, litteraturlesing og prosjektarbeid. Pasientbehandling kan skje etter individuell avtale med lærer.

I studiets første semester gis et innledende kurs i grunnleggende behandlingsteknikk innen fagområdet. Kurset omfatter også emner som journalopptak, avtrykkstaking, røntgenopptak og modellanalyse og representerer en forberedelse til pasientbehandling, som starter senere i semesteret.

Det er lagt til rette for at kandidatene skal delta i forskningsseminarer ved Det odontologiske fakultet (1-2 ganger årlig), kurs i regi av Norsk Forening for Oral Protetikk (NFOP), Scandinavian Society for Prosthetic Dentistry (SSPD) og Den norske tannlegeforenings (NTF) landsmøte. Aktiv deltakelse i nasjonale og

internasjonale fagmøter oppmuntres og vil bli kreditert. Kandidaten oppfordres også til å presentere sine forskningsprosjekter ved nordiske eller internasjonale kongresser.

I løpet av studietiden arrangeres studieturer til andre læresteder og til ulike produsenter i inn- og utland.

Teoretisk utdanning

Den teoretisk utdanningen består av kurs, forelesninger og seminarer for faglitteratur og behandlingsplanlegging. Alle kurs og seminarer er obligatoriske. I tillegg forutsetter den teoretiske utdanning selvstudium av relevant litteratur. Tilsammen er omfanget av teoretisk undervisning ca 1400 timer. Kandidaten må kunne dokumentere at alle kurs er gjennomført for å kunne fremstille seg for avsluttende eksamen.

Basalutdanning

Kursprogrammet omfatter kurs som inngår i kjernepensum for spesialutdanning (Core Curriculum, se under den generelle beskrivelsen av programplanen) og andre teoretiske og kliniske kurs som organiseres av Det odontologiske fakultet. Hensikten med kursene er å heve kandidatens generelle kunnskapsnivå og forståelse av basal- og klinisk odontologi, samt å forberede dem for kritisk diskusjon og eget arbeid.

Fagenhetens kursprogram

Støttefag

Kandidaten må gjennomgå følgende kurser fra spesialutdanningsprogram ved Det odontologiske fakultet:

- Biomaterialer
- Endodonti
- Farmakoterapi
- Gerodontologi
- Mikrobiologi
- Oral fysiologi (laboratoriekurs)

- Oral medisin
- Kjeveortopedi
- Periodonti
- Radiologi

Fagspesifikke kurs, eventuelt i samarbeid med eksterne kursgivere

Eksempel på eksterne kursgivere er NIOM (Nordisk Institutt for Odontologisk Materialprøving), Den norske tannlegeforening, Rikshospitalet og Ullevål Universitetssykehus. Kursopplegget for den enkelte kandidat legges opp i samråd med veileder i løpet av første studiemester. Kandidaten kan pålegges å følge kurs arrangert eller anbefalt av klinikken, opp til 60 timer i løpet av utdanningen.

• Grunnleggende emner	125 timer
• Generelle protetik- og bittfunksjons temaer	125 timer
• Litteraturkritikk	100 timer
• Spesielle og komplekse behandlingsprosedyrer	150 timer
• Helse, miljø og sikkerhet, administrative rutiner	50 timer
• Pasientkommunikasjon, pedagogikk, psykologi	50 timer

Seminarer

Hensikten med seminarene er teoretisk kunnskapsvervelse fra sentral protetisk litteratur, trening i kritisk litteraturlesning og aktiv deltagelse i faglig diskusjon. Det legges vekt på at presentasjonene skal holde et høyt nivå kontekstuellt og vitenskapelig.

Seminarrekker

Seminarrekke er obligatoriske. For hvert hovedemne pålegges kandidatene etter tur å presentere det angitte tema for gruppen, og å føre en diskusjon sammen med seminarseriens hovedansvarlige. Liste over grunnlagslitteratur og eventuelle særtrykkkopier deles ut på forhånd for hvert semester. Faste seminarserier vil bli arrangert over emnene:

- Bittfysiologi, okklusjon & artikulasjon
- Avtakbar protetik (Helprotetik og partial protetik)

- Fast protetik og kombinasjonsbehandling
- Implantatstøttet protetik
- Gerodontologi
- Biomaterialer og tannteknikk
- Tidsaktuelle emner som kan variere med den ekspertise klinikken rår over.
- Kjeve- og ansiktsprotetik etter skader eller canceroperasjoner (epiteser)

Tidligere kandidat-presentasjoner er tilgjengelig på avdelingens internett-hjemmeside:

<http://www.odont.uio.no/protetik/vidr.htm>

Andre seminarer

Kandidaten kan pålegges å delta i spesielle seminarer som klinikken, alene eller i samarbeide med andre, kan arrangere over særemner. Emnene for disse seminarene vil variere. Kandidaten kan også pålegges å delta ved spesifikke stabsmøter og instruktørmøter/kurs ved Avdeling for protetik og bittfunksjon og klinikkene

Samlet volum for seminarvirksomheten anslås til ca. 250 timer. Alle seminarserier må vært fulgt for å kunne fremstille seg for avsluttende eksamen. Godkjent seminardeltagelse dokumenteres i eget skjema

Klinisk utdanning

Intramural virksomhet

Pasientbehandling

Den kliniske undervisningen innebærer pasientbehandling under veiledning og foregår kontinuerlig gjennom de tre studieårene. Behandlingen skal primært konsentreres om pasienter som trenger vurdering/behandling av kollega med spesialkompetanse i en eller flere andre kliniske spesialfelt. Spesialutdanningsutvalget ved avdelingen kan pålegge den enkelte kandidat varierte behandlingsoppgaver, eksempelvis deltakelse ved eksperttjenesten ved Det odontologiske fakultet.

Pasientbehandling skal normalt utføres ved Klinikkk for spesialbehandling to dager i uken. For hver pasient som behandles skal behandlingsforslag og avsluttet behandling attesteres av veileder blant klinikkens vitenskapelig ansatte. I samarbeidskasus skal en eller flere rådgivere fra andre spesialområder engasjeres. Kandidaten er ansvarlig for at behandlingen følger aksepterte faglige normer, og at kliniske, økonomiske og laboratoriemessige rutiner gjennomføres etter interne retningslinjer.

I tilknytning til pasientbehandling avholdes kliniske seminarer der planlegging og progresjon av behandlingen diskuteres. Det påligger kandidaten å presentere forslag til pasientbehandling på faste møter med tilstedeværelse av ekspertise fra avdelingen for oral kirurgi og oral medisin, radiologi, periodonti og protetikk.

Læringsmappe

Alt arbeid på klinikken er journalført og vil dermed kunne samles i en "læringsmappe". Fra denne mappen kan kandidaten hente fram alt klinisk arbeid han/hun har utført under sin spesialutdanning. Fagavdelingene setter krav om et antall kasus som tilsvarer en rimelig klinisk arbeidsinnsats over ca 2000 arbeidstimer. Det skal dokumenteres stor variasjonsbredde blant de behandlede kasus.

Alle pasientkasus skal dokumenteres etter de prosedyrer for journalføring som foreligger ved avdelingen. For at behandlingsplanen skal bli vurdert, må den inneholde skriftlig informasjon i følge avdelingens prosedyrer.

Klinikken stiller arbeidsplass, utstyr og studiemateriale til disposisjon avhengig av ressursituasjonen. Nødvendig kopiering, fotografering etc. kan gjøres for klinikkens regning, men det tas forbehold om at ved omfattende utgifter til slikt og lignende forbruksmateriale, kan det bli nødvendig for klinikken å kreve avgift.

Veiledning av studenter

Hensikten er å gi kandidaten anledning til å følge mange protetiske kasus. Videre å erfare andres (studenters og urutinerte kollegers) problemer ved protetisk behandling. Det anses også som gunstig for egen lærings- og modningsprosess å ta ansvar for andres læring og kliniske arbeid.

Veiledning av studenter i behandlingssituasjonen, seminarledelse, kliniske demonstrasjoner og teoretisk undervisning ved etterutdanningskurs omfattes av denne tjenesten.

Det kreves instruktørtjeneste i 1/5 stilling i 3 år ved Avdeling for protetikk og bittfunksjon før fremstilling for avsluttende eksamen,. Dette tilsvarer anslagsvis 1000 timer (1600 x 1/ 5 x 3 år).

Ekstramural klinisk virksomhet

I siste del av utdanningsprogrammet kan kandidaten etter avtale med avdelingen gjennomføre behandlingen av et begrenset antall pasienter eksternt. Retningslinjer knyttete til slik virksomhet er beskrevet av avdelingen. Det forutsettes en grundig forutgående diskusjon og godkjenning av behandlingsplan. Behandlingen må dokumenteres i detalj, eksempelvis med digital eller konvensjonelle bilder/video. Dokumentasjon skal følge de prosedyrer for journalføring som foreligger ved avdelingen. For at behandlingsplanen skal bli vurdert, må den inneholde skriftlig informasjon i følge avdelingens prosedyrer. Det utarbeides en beskrivelse av hvordan kandidaten vil følge opp behandlingen, og hva kandidaten vil gjøre dersom behandling ved ekstramural virksomhet ikke forløper i henhold til planen.

Bakgrunnen for at en slik ekstramural behandling ønskes gjennomført er bl. a. å tilrettelegge for en rekruttering til spesialutdanningen fra distrikts-Norge.

Referanser

1. *Jokstad A, Gunne J, Isidor F, Ragnarsson E, Raustia A. Oral Protetik i Norden. Scandinavian Society for Prosthetic Dentistry. Rapport från undervisningskomiteen. Stockholm, 2000.*
2. *Jokstad A, Ørstavik J, Ramstad T. A definition of prosthetic dentistry. Int J Prosthodont. 1998; 11:295-1.*
3. *Utdanning av spesialister og opprettelse av regionale odontologiske kompetansesentra. Statens helsetilsyn utredningserie 5-99.*

Skriftlig arbeid og eksamen

Angående felles regler for eksamen og skriftlig arbeid vises det til omtale i den generelle beskrivelsen av programplanen. For eksamen gjelder i tillegg følgende for:

Vurderingsmappe

Til eksamen legges fram en vurderingsmappe hvor kasus er hentet fra læringsmappen. Vurderingsmappen må inneholde 10 kasus for å kunne fremlegges for avsluttende eksamen. Mappen skal dokumentere en variasjon i kompliserte og spesielle behandlinger. Det kreves utførlig dokumentasjon: journalutdrag, med modeller, foto og røntgenbilder. Detaljert beskrivelse av krav til dokumentasjon foreligger ved avdelingen. Godkjenning av samlet klinisk arbeid er avdelingens spesialutdanningsutvalgs ansvar.

Semesterplaner

De følgende semesterplaner gir en oversikt over ordinære og faste elementer som inngår i studiet. Mer detaljerte timeplaner for de ulike semestre er under utarbeidelse.

	I. studieår, høstsemesteret	I. studieår, vårsemesteret
Spesielle kurs, Fagavdelingen	Introduksjonskurs i <ul style="list-style-type: none"> • Fast protetik • Avtagbar protetik • Bittfysiologi • Implantologi 	Introduksjon til de ulike implantatsystemer
Seminarer, Fagavdelingen	<u>Teoretiske seminarer</u> <ul style="list-style-type: none"> • Gjennomgang av lærebøker i protetik <u>Kliniske seminarer</u> <ul style="list-style-type: none"> • Behandlingsplanlegging • Spesialemerne i henhold til plan for faste seminarer 	<u>Litteraturserier</u> <u>Kliniske seminarer</u> <ul style="list-style-type: none"> • Behandlingsplanlegging • Spesialemerne i henhold til plan for faste seminarer
Klinisk undervisning, Fagavdelingen	Planlegging og oppstart av pasientbehandling	Pasientbehandling
Spesielle kurs, Fakultetet	<u>Kjernerpensum (Core Curriculum) del 1</u> Følger kursplan for Det odontologiske fakultet	<u>Kjernerpensum (Core Curriculum) del 2</u> Følger kursplan for Det odontologiske fakultet <u>Kliniske kurs (Støttefag)</u> Følger kursplan for Det odontologiske fakultet
Andre kurs (eksterne)	Etter intern plan	Etter intern plan
Eksamen	<u>Kjernerpensum (Core Curriculum) del 1</u> Følger kursplan for Det odontologiske fakultet <u>Kliniske kurs (Støttefag)</u> I følge kursplan for Det odontologiske fakultet	<u>Kjernerpensum (Core Curriculum) del 2</u> Følger kursplan for Det odontologiske fakultet <u>Kliniske kurs (Støttefag)</u> I følge kursplan for Det odontologiske fakultet

	2 studieår, høstsemesteret	2 studieår, vårsemesteret
Spesielle kurs, Fagavdelingen	Kurs i periodontale aspekter ved protetisk behandling Kurs i oralkirurgiske aspekter ved protetisk behandling	
Seminarer, Fagavdelingen	<u>Litteraturserier</u> <u>Kliniske seminarer</u> <ul style="list-style-type: none"> • Behandlingsplanlegging • Behandlingsprogresjon • Spesialemerne i henhold til plan for faste seminarer 	<u>Litteraturserier</u> <u>Kliniske seminarer</u> <ul style="list-style-type: none"> • Behandlingsprogresjon • Spesialemerne i henhold til plan for faste seminarer
Klinisk undervisning, Fagavdelingen	<p>Pasientbehandling</p> <p>I tillegg til behandling av ordinære pasienter (nye pasienter) behandles også pasienter henvist til avdelingen og som trenger "umiddelbar" behandling (f.eks. med temporomandibulære problemer).</p> <p>Kandidaten deltar i fakultetets interdisiplinære team ("Eksperttjenesten") som utreder pasienter med behov for behandling hvor flere fagdisipliner inngår.</p>	
Spesielle kurs, Fakultetet	<u>Kliniske kurs (Støttefag)</u> Følger kursplan for Det odontologiske fakultet <u>Kliniske kurs (Støttefag)</u> Følger kursplan for Det odontologiske fakultet	<u>Kliniske kurs (Støttefag)</u> Følger kursplan for Det odontologiske fakultet
Andre kurs (eksterne)	Etter intern plan	Etter intern plan
Eksamen	<u>Kliniske kurs (Støttefag)</u> I følge kursplan for Det odontologiske fakultet	<u>Kliniske kurs (Støttefag)</u> I følge kursplan for Det odontologiske fakultet

	3.studieår, høstsemesteret	3 studieår, vårsemesteret
Spesielle kurs, Fagavdelingen		Kurs i estetikk med litteraturserie
Seminarer, Fagavdelingen	<u>Litteraturserier</u> <u>Kliniske seminarer</u> <ul style="list-style-type: none"> • Pasientkonsultasjon • Kasuspresentasjon • Behandlingsprogresjon • Spesialelmne i henhold til plan for faste seminarer 	<u>Teoretiske seminarer</u> <ul style="list-style-type: none"> • Praksisadministrasjon • Spesielle tema <u>Kliniske seminarer</u> <ul style="list-style-type: none"> • Kasuspresentasjon • Behandlingsprogresjon • Spesialelmne i henhold til plan for faste seminarer
Klinisk undervisning, Fagavdelingen	Pasientbehandling I tillegg til behandling av ordinære pasienter (nye pasienter) behandles også pasienter henvist til avdelingen og som trenger "umiddelbar" behandling (f.eks. med temporomandibulære problemer. Kandidaten deltar i fakultetets interdisiplinære team ("Eksperttjenesten") som utreder pasienter med behov for behandling hvor flere fagdisipliner inngår.	
Spesielle kurs, Fakultetet	<u>Kliniske kurs (Støttefag)</u> <ul style="list-style-type: none"> • Følger kursplan for Det odontologiske fakultet 	<u>Teoretisk kurs</u> <u>Kliniske kurs (Støttefag)</u> <ul style="list-style-type: none"> • Følger kursplan for Det odontologiske fakultet
Andre kurs (eksterne) og teoretisk arbeid	Eksterne kurs etter intern plan	<ul style="list-style-type: none"> • ferdigstilling av prosjektarbeid • forberedelse til vitenskapelig rapport ved internasjonal kongress
Eksamen	<u>Kliniske kurs (Støttefag)</u> I følge kursplan for Det odontologiske fakultet	Avsluttende eksamen